

Jeg har en Gang kendt en Mand, som netop var kommen ind i en af disse Stillinger og havde gennemlevet den Kval, som gennemleves der i de yngre Aar. Naar Folk blive gamle og graane, saa komme de, hvis de have haft Held, op til nogenlunde gunstige Vilkaar; men det er jo, som jeg tillod mig at udhæve, den Gang jeg talte om Univeritetets Vønningslov, netop i de yngre Aar, at det store Arbejde bliver udført, og at det bedste Arbejde skulde udføres, og derfor skal man særlig se paa de yngre Embedsmænd. Men denne Mand, som altsaa var Adjunkt ved en lærd Skole, havde maattet gribe til det Middel, som man ved de lærde Skoler saa overordentlig hyppig ser Folk gribe til, naar de ere ansatte i en Provinsby som Adjunker. Han havde fyldt sit Hus med Pensionærer, og naar han var færdig med sin besværlige Lærergerning om Formiddagen og kom hjem og skulde udhvile sig lidt, saa ventede der paa ham en hel ny Skole, en hel ny Gruppe af maaste til Dels uborne og flemme Dreng, som han skulde holde i Drene, og som han skulde lægge sit Privatliv blot for, læse Lektier med og stående paa. Denne Mand brugte en Ytring, som har lidt sig fast i mit Sind; han sagde nemlig: Vi ere nødsagede til at gøre vore Huse til Hoteller. Virkningen deraf — jeg har allerede tidligere sigtet dertil — og overhovedet Virkningen af disse ugunstige Vønningsforhold bliver saa overordentlig let den, at disse Menneſter forknytted og kues ned, men de skulle jo netop virke saales, som kun aandsfri, glade og frejdige Menneſter, der have Tid vel at mærke til at forny deres Kundstaber, kunne virke. Lad mig udhæve dette Punkt, det er maaste noget, som mangen en, der ikke har været nærmere inde i disse Forhold, aldrig har tænkt over. Den, der skal kunne tale det levende Ord, den, der skal kunne lære andre noget — og det er som bekendt kun derigennem, at man taler det levende Ord, at man kan gøre det — i hans Sind maa der ledes levende Strømme ind, han maa bestandig selv lære. Luffer man disse Folk ube fra at forfriske og fornyge deres Kundstaber ved bestandig at lære nye Ting og derved komme ad tuftede Veje til at se deres gamle Kundstaber i et nyt Lys, saa fordærver man den hele Sag. Jeg har undertiden brugt den Fremgangsmaade her i dette Ting, hvor der er saa mange Landboere til Stede, at søge en Sammenligning fra den Side, og jeg skal ogsaa tillade mig at gøre det nu. Skønt jeg ikke er erfaren paa dette Omraade, tænker jeg mig dog Muligheden af, at de Herrer, naar de op-

fostre smaa Kalve eller smaa Gribe, ikke give dem sur eller fordærvet Mælk, men netop den bedste Mælk, som de overhovedet ere i Stand til at skaffe til Veje. De give dem vistnok den bedste søde Mælk, hvis jeg ikke rent har misforstaaet Landhusholdningens Princip, og ikke sur og harst Mælk. Jeg vil sige de ærede Lovgivere, som ere her til Stede: Vogt dem for at gøre Kundstabsvældet og det levende Ord harst og surt i Munden paa de Menneſter, der skulle opdrage den nye Slægt her i Landet, thi dersom vi blive ved at lade den opdrage bestandig efter falske Principper, saa fører det til, at Slægten gaar tilbage her. Men jeg tror atter, at Demokratiet staar i et uløseligt Forbund netop med den yngre Slægt her i Landet, og derfor siger jeg til det høje Ting ogsaa efter denne Udvilling: Kingeaft ikke denne Sag, jeg har prøvet paa at bevise for Dem, at den er retfærdig, jeg har prøvet paa at bevise, at den er demokratisk set fra en Side ved at sammenligne disse Embedsmænd med andre Embedsmænd, men jeg siger, den er demokratisk en Gang endnu, naar vi se den fra denne Side. Derfor beder jeg det høje Ting om, at det med Venlighed, med Godhed, med Smødefommenhed og maaste en lille Smule med Jølelsen af, at det her har lidt at oprette fra Fortiden, vil tage mod dette Lovforslag.

Frier: Jeg skal kun føje nogle enkelte Bemærkninger til det Foredrag, vi nu have hørt, og hvis almindelige Indhold jeg ganske kan slutte mig til. Selvsølgelig kan man indvende mod den lærde Skole, at den kun henvender sig til et Mindretal af Befolkningen, som direkte faar Nytte af den, men paa den anden Side gaar jeg ud fra, at ingen vil nægte, at de indirekte Virkninger strække sig udover langt større og videre Kredse, og at et Folk som saadant vilde lide en Grundstade, hvis der ikke var en Institution, selv om den er af begrænset Art, som kan repræsentere det højeste Udvillingsstrin, man igennem de almindelige Dannelsesmidler er i Stand til at føre Ungdommen op til. Man vil maaste for det andet indvende mod den lærde Skole, at saa berettiget den ifølge sit Princip end kan være, saa uundværlig for Samfundet den er, er den dog ikke til alle Tider af en saadan Stikelse, at man ser de rette Principper virkeliggjorte gennem dens Virksomhed, og jeg kunde tænke mig, at man lige overfor vor nuværende lærde Skole vilde sige, at den lider af mangen en Brøst og Bræk, og at den i mange Henseender ikke arbejder den Opgave i Måde, som dog er dens naturlige Formaal. Men selv om man fra